

Тема уроку: «Написання складних прикметників разом і через дефіс»

Мета: *повторити й поглибити* знання учнів про способи творення прикметників, зокрема про складання основ; *сприяти* зміцненню навичок правопису складних прикметників разом і через дефіс; *удосконалити* вміння позначати відповідні орфограми, пояснювати їх за допомогою орфографічних правил; *формувати* загально-пізнавальні вміння правильно писати складні прикметники з вивченою орфограмою, знаходити й виправляти помилки у правописі складних прикметників; *розвивати* творчі вміння зіставляти, порівнювати, моделювати й конструювати мовні явища; за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу *виховувати* патріотичні почуття школярів, любов до рідної мови.

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань.

Повторення теоретичного матеріалу

Запам'ятаймо!

Написання складних прикметників

Разом	Через дефіс
1. Якщо складні прикметники утворені зі словосполучень, у яких одне слово залежить від іншого: <i>деревообробний</i> (обробляти деревину), <i>давньоукраїнський</i> (давня Україна).	1. Якщо складні прикметники утворені від сполучень рівноправних слів, між якими можна поставити сполучник <i>і</i> : <i>санаторно-курортний</i> (санаторний і курортний), <i>м'ясо-молочний</i> (м'ясний і молочний), <i>українсько-французький</i> (український і французький).
2. Якщо складні прикметники походять від складних іменників: <i>біологія</i> — <i>біологічний</i> , <i>землероб</i> — <i>землеробний</i> , <i>півметра</i> — <i>півметровий</i> .	2. Якщо складні прикметники означають відтінки поєднання кольорів, смаків: <i>чорно-білий</i> , <i>світло-зелений</i> , <i>кисло-солодкий</i> . Винятки: <i>жовтогарячий</i> , <i>червоногарячий</i> .
3. Якщо першою частиною складного прикметника є числівник: <i>п'ятирічний</i> , <i>двокамерний</i> , <i>шестизірковий</i> .	3. Якщо перша частина складного прикметника закінчується на <i>-ико</i> , <i>-іко</i> : <i>фізико-математичний</i> , <i>історико-культурний</i> , <i>хіміко-технологічний</i> .
4. Якщо першою частиною складного прикметника є прислівник: <i>давноминулий</i> , <i>малозабезпечений</i> , <i>вічнозелений</i> .	4. Якщо складні прикметники означають проміжні сторони світу: <i>північно-західний</i> , <i>південно-східний</i> .
	5. Якщо першою частиною складного прикметника є <i>воєнно-</i> , <i>військово-</i> : <i>воєнно-історичний</i> , <i>військово-морський</i> . Винятки: <i>військовозобов'язаний</i> , <i>військовополонений</i> .

II. Виконання вправ на закріплення

Вправа 1. *Запишіть складні прикметники разом чи через дефіс, знявши ризик.*

Водно/спиртовий, західно/український, далеко/східний, чотири/поверховий, мілко/водний, українсько/російський, історико/краєзнавчий, гірко/солоний, далекий/предалекий, дрібно/товарний, морально/психологічний, дво/річний, бузково/рожевий, військово/повітряний, кисло/солодкий, південно/східний, електронно/обчислювальний, широко/відомий, глухо/німий, жовтаво/червоний, важко/хворий, машино/будівний, багато/разовий, народно/поетичний, сільсько/господарський, північно/морський, легко/атлетичний.

Вправа 2. *Дослідження-відновлення. Відновити складні прикметники, що означають проміжні сторони світу, а також інші географічні назви. Пояснити їх правопис.*

Південь, схід; південь, захід; Західна Європа; північ, захід; Середня Азія; Східна Україна; південь, схід; Західна Україна.

- *Дослідити, чому складний прикметник південно-східний пишеться через дефіс, а південноукраїнський – разом. Свою думку обґрунтувати за допомогою правила.*
- *Пояснити вживання великої і малої літери у словосполученнях Південно-Східна Азія і північно-східний вітер. Навести власні приклади.*